

Je kunt natuurlijk gewoon een beetje rondlopen als je je dagelijkse beweging wilt hebben. Het wordt een stuk leuker als je tijdens zo'n tochtje je ogen de kost geeft. Laten we dat eens doen tijdens een dorpswandeling en ons daarbij concentreren op details.

De bebouwing van onze straten zit vol bijzondere kleinigheden, vaak voortkomend uit de oerwens van de mens om te versieren. Andere keren wil hij iets meedelen. Er zijn ook kleine voorzieningen die een bepaald nuttig doel hebben.

Amalia keek eens goed rond in de Kerkstraat, Pastoor de Katerstraat, op Loveren, in de Nonnenkuil, langs de Chaamseweg, in de Nieuwstraat en de Desiré Geeraertsstraat.

Zij wijst u een aantal details aan, geeft hier en daar een beetje toelichting en stelt vragen... Haar startpunt was natuurlijk het Heemhuis.

De kaart geeft bij benadering aan waar de details te vinden zijn. U kunt zien aan welke kant van de straat u moet kijken.

Fijne wandeling en laat u verrassen!

---

Vlak naast de beneden-voordeur zit een bronzen knop in de muur. Dit is een meetpunt voor het kadaster. Deze dient vooral om de hoogteligging te meten. Hier hebben ze gemeten dat we nu op 27 meter boven NAP (simpel gezegd, de zeespiegel) staan.

We lopen de Kerkstraat in.

02.

In het portiek van het voormalige zusterklooster zit een gevelsteen. Die vertelt wanneer de zusters hun nieuwe klooster bouwden.

03.

We letten ook even op de voordeur. Die is mooi geprofileerd en heeft een gaaf raampje. Je ziet dat dit alles met zorg en vakmanschap gemaakt is.

04.

We vinden weer een gevelsteen bij een voordeur. Hier bouwde in 1930 de familie Voeten een boerderij. Er stonden in die tijd wel meer boerderijen in de bebouwde kom. Nu is dat volkomen ondenkbaar!

05.

Het witte huis – vroeger behorend tot de spoorwegen – heeft een mooi strak raampje in de voordeur.

06.

Het routehuisje (dus geen roethuisje, al zal het in het stoomtijdperk wel bewalmd geweest zijn!) heeft in al zijn eenvoud toch een versierende rand onder het dak. Dit soort boogjes werden in de Romaanse bouwkunst al toegepast. Je vindt ze bijvoorbeeld aan de heel oude abdijkerk van Postel.

We steken het Bels Lijntje over en gaan de Pastoor de Katerstraat in.

07.

Let even op het straatnaambordje. De gemeente Baarle-Hertog plaatste zeer herkenbare borden, die behalve de straatnaam ook aangeven dat je op Belgisch grondgebied bent en zelfs dat je tot 'Europa' behoort!

08.

Voor het grote huis, gebouwd door de 'oude dokter' Adriën Govaerts, staat een fraai hek. Aan een van de zuilen zit een ring. De overlevering zegt dat de dokter in het begin van zijn

praktijk zijn patiënten te paard bezocht en bij thuiskomst aan deze ring zijn rijdier vastzette. Hij bezocht zieken in een wijde regio.

N.B, dit mooie pand heeft nog een paar bijzondere details.

Kijk maar een naast de voordeur. Daar zitten schoenenschrapers. De wegen waren vroeger onverhard en konden modderig zijn. Bij thuiskomst was het nuttig om het slijk van je schoenen te schrapen voordat je naar binnen ging.

In het bovenlicht van de voordeur zit een mooi ornament in glas en lood.

09.

Ook de garage heeft een sierlijk glas in lood raam. De vogel is ook van buitenaf goed herkenbaar. Maar glas in lood is natuurlijk bedoeld om van binnen naar buiten te bekijken.

10.

Mensen hebben behoefte aan versieringen. In deze gevel is dat goed te zien. De latei is versierd met rozetjes. We zien randen en raambogen in gekleurde geglazuurde stenen. De raambogen hebben een natuurstenen sluitsteen en hoekblokken. Hier heeft de metselaar zijn volle aandacht nodig gehad!

N.B, het kasteeltje hiernaast zit vol met dit soort versieringen in het metselwerk.

11.

Het beeldje op de rand van het hoge balkon straalt rust en ontspanning uit.

12.

We moeten even een stukje terug en naar de andere kant van de straat. Een mooi ornament met kinderkopje sluit de boog boven wat vroeger de timmerwerkplaats was van de gebroeders Dest en Jef Wouters.

13.

Boven de ingang van het Cultuurcentrum Baarle staat in een gaaf gevormde nis een beeld van St. Jean Baptist De la Salle. Hij is de stichter van de broeders die hier vroeger woonden. Deze voordeur gaf toegang tot de kweekschool die naar hem genoemd was.

Het beeld mist iets! Valt jou dat ook op? Over details gesproken.

14.

Kijk eens naar de gevel van dit huis aan de kant van de Molenbaan. Er zitten twee ijzeren haken vast verankerd in de muur. Het is mij een raadsel waar die ooit voor dienden. Weet u het?

15.

Tegen de andere gevel van dit huis vinden we een tweede straatnaambordje met de aanduiding 'Pastoor de Katerstraat'. Dit is een overgebleven exemplaar van de vroegere borden van Baarle-Hertog. In deze straat vinden we nog twee andere borden. Merkwaardig hè, vier verschillende straatnaambordjes in één straat!

16.

Dit huisje heeft al heel wat functies gehad: arbeiderswoning, goochelmuseum en bierbrouwerij. Er bleef een mooi ornamentje over van de laatste functie.

17.

Een onopvallend huis, behalve als je naar de topgevel kijkt. Die is versierd met prachtig metselwerk. Hier moet de metselaar beslist plezier beleefd hebben aan zijn ambacht.

18.

Muurankers kunnen wezenlijke onderdelen zijn van een gebouw. Ze houden de delen bij elkaar. Als ze zichtbaar geplaatst worden, kun je ze net zo goed een mooie vorm geven. In dit oude pand (vroeger van Jos Kin) heeft de smid er werk van gemaakt.

19.

Het oude winkeltje van Stiena van Ginhoven is verdwenen. Tegen haar gevel zat een oorspronkelijk bordje met de eigenlijke oude straatnaam 'Katerstraat'. Dat is een naam die in talloze dorpen voorkomt. Hij heeft te maken met het oude geloof in heksen die nachtelijke

samenkomsten en danspartijen hielden, waarbij de duivel zich wel eens wilde vertonen in de gedaante van een grote zwarte kater. Het 'Rijke Roomse leven' vond zo'n bijgeloof-naam maar niks. Gelukkig had Baarle in de negentiende eeuw een pastoor die De Kater heette. Kwam dat even mooi uit! Zo heet de straat sinds jaar en dag Pastoor de Katerstraat. De eigenaar van het nieuwe huis liet zelf een straatnaambordje maken. Daarop lezen we 'De Katerstraat'. Jammer. Nu verwijst het nog naar de pastoor. De oude naam was 'Katerstraat'. Overigens, hebt u intussen al een Nassau's naambord ontdekt?

20.

Recht tegenover staat een groot deftig huis. Het was lang geleden een brouwerij. Kijk eens naar het prachtige siersmeedwerk aan de voordeur.

21.

Drie stevige witte zuilen met bolbekroning markeren de grenzen van het perceel. Twee ervan droegen vroeger de toegangspoort.

22.

Speels element in deze straat is de 'melk-brievenbus'.

23.

Het nieuwe huis aan de overkant heeft een fraaie fries (bandversiering) in het metselwerk. Er zijn mensen die deze vorm van versiering 'bloktand' noemen. Hier is die uitgevoerd in druiventrosmodel.

24.

Jef Keustermans draagt op zekere leeftijd zijn maalterij en veevoederbedrijf over aan zijn zonen en gaat het rustig aan doen in dit huisje. In zijn poort beeldt hij dit uit. Welke tekst staat er in de andere helft van zijn poort?

25.

Metselen kan veel meer zijn dan stenen stapelen. Kijk maar eens met hoeveel zorg deze brievenbus gepast en gemeten werd. Mooi toegepast ambacht!

26.

Aan de andere kant van de straat vinden we een voordeur met in het bovenlicht een originele levensboom.

Wie meer wil lezen over levensbomen, kan terecht in ons heemblad Van Wirskaante juni 2015.

27.

We komen nu aan op de vroegmiddeleeuwse driehoekige plaetse (dorpsplein) van Loveren. Aan de korte zijde van dit plein staat een groot pand met fraaie geveltoppen. Een voorbeeld van een klokgevel, zouden wij zeggen. Nee, dat is geen vakterm. Deskundigen spreken van in- en uitgezwenkte getrapte topgevels.

28.

Boven een van de voordeuren van dit gerestaureerde pand zit een groot bovenlicht met een bijzonder fraai smeedwerk. Let ook op de muurankers en de linker voordeur.

29.

We richten ons naar het plein. Hoe ziet u dat de pomp puur symbolisch is? Oorspronkelijk had dit plein een gegraven vijver, waaruit het vee kon drinken. Zo'n kuil raakte op den duur vervuild. Dan groeven de bewoners een put. Wanneer die ook niet meer voldeed, plaatste men een pomp.

30.

Pien Storm van Leeuwen uit Chaam plaatste in de voorbije jaren ruim honderd poosplaatsen in onze ruime regio en daarbuiten. Ze koos daarvoor steeds landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle plekken. Ze plaatste er stenen zitbanken (om te verpozen) en grote zwerfkeien. Daarin liet zij dichtregels beitelen, bedacht door Brabantse dichters die zich lieten inspireren door de omgeving. Hier is ook zo'n poosplaats. Twee stenen banken staan er.

De foto laat een stukje van een gedicht zien. Kijk zelf maar eens naar de rest van de teksten en verpoos u.

We lopen links van het plein nog een stukje richting Ulicoten.

31.

Links van de straat zien we een dubbele poort met sierlijke krullen. Ze wordt in het midden bekroond door een 'Franse lelie'. Dit is een heel veel voorkomend ornament. Ze komt uit Frankrijk waar ze 'Fleur de lis' (leliebloem) genoemd wordt. Dat schijnt een verbastering te zijn van 'Fleur de L(ou)is'. Dit verwijst naar Franse koningen. Terwijl er van een lelie gesproken wordt, gaat het eigenlijk om een iris. De symboliek stamt uit de tijd van Clovis en heeft sindsdien steeds vooral Franse wapenschilden beheerst.

Bij de lelie denken we aan vier betekenissen. Ze symboliseert zuiverheid, maagdelijkheid, liefde maar ook vergankelijkheid. Als deze wandeling u ertoe brengt om voortaan meer op details te letten, dan zult u versteld staan hoe vaak u de Franse lelie tegenkomt.

32.

Kijk hier even naar boven. De schoorsteen draagt een mooie windwijzer.

Bij het smalste deel van het Loverenplein keren we ons om en gaan naar de schuur aan de overkant.

33.

Hoog in de gevel zit een nis waarin een Mariabeeld staat. Nisbeelden zijn typisch voor onze streek. Amalia inventariseerde ze jaren geleden in heel haar heem. Zij vond er 129! In het vroegere geloof boden heiligen bescherming tegen alles wat de mens kon belagen. De meeste nisheiligen staan dan ook boven de grote schuurdeuren. Muuropeningen konden immers het kwaad binnenlaten. Een vroege vorm van buurtpreventie?

34.

Het hoeft niet veel te zijn. Een klein metseltrucje en een paar eenvoudige muurankers verdienen ook onze aandacht. Valt het u trouwens ook op dat deze eindgevel de 'tand des tijds' duidelijk ervaren heeft? Blijkbaar heeft een heel oude hoeve ooit deels een nieuwe buitenkant gekregen.

35.

Ook hier heeft de metselaar al zijn aandacht nodig gehad om de uitbouw voor de overstek netjes uit te voeren.

36.

Onder dezelfde overstek zien we een heel eenvoudige bloktand als versiering.

37.

Het grote pand waarvan we eerder de fraai gevormde geveltop bekeken, was vroeger een herberg die 'De Roode Leeuw' heette. In dit mooie uithangbord is die oude naam terug gekeerd op Loveren.

38.

Wat verder op de Nonnenkuil vinden we een strak en mooi uitgevoerd voordeurraampje.

39.

De fabrikant van dit straatelement heeft heel wat codes nodig om ons te informeren over zijn product. Wat is dit?

We gaan nu rechts de Chaamseweg op.

40. Links tegen de haag staat een zuilkapelletje met een Mariabeeldje erin. Aan welk klooster herinnert dit kapelletje?

Wilt u er meer over lezen? U vindt er alles over in de extra Van Wirskaante 'Het mysterie van de Nonnenkuil ontrafeld', van april 2014.

41.

Let even op de sierlijke lijnen in het glas in lood van de ramen in 'Bistrot la Frontière'. Wilt u de kleuren bewonderen, dan zult u hier een keer uit eten moeten gaan, maar dan wel overdag.

42.

Tegen de gevel van huize 'De Sjeef' staat in een terracotta-reliëf een sierlijke Grieks-Romeinse dame. Waarom denkt u dat Amalia haar ziet als een Grieks-Romeins? In dit huis woonde pottenbakker en keramist Mathieu Doesborg. De naam Sjeef is Limburgs voor schijf. (Hij bedoelde de draaischijf van de pottenbakker). Mathieu maakte o.a. de onlangs teruggeplaatste Maria Regina die nu in de Schoolstraat tegen de muur van de sportzaal te bewonderen is.

43.

Wie goed kijkt, ziet dat de muren van de nieuwe woningen op het voormalige Limfaterrein namen dragen. Kunt u ze vinden?

44.

Restaurant 'Bistrot la Frontière' is een voormalige leerlooierij. Aan de overkant van de straat staat er nog een, ook heel mooi gerestaureerd. Let eens op de mooie topgevel. Die wordt bekroond met een zogenaamd oelebord. Dit ornament is zeldzaam in deze streek. Ingewikkelder vormen ervan kennen we uit Friesland. Onder zo'n bord zat een gat waarlangs kerkuilen of steenuilen in en uit konden. Vandaar de naam die uilenbord betekent.

45.

Een gaaf gemaakte Madonna siert de muur naast de voordeur van dit huis.

46.

De siersmid heeft veel werk gemaakt van het ornament waarmee je bij dit hoekhuis kunt aanbellen. Dit is toch wel wat anders dan ons drukknopje!

47.

Het bovenlicht van de voordeur van dit huis is versierd met een kleine levensboom.

48.

Door zo'n klein raampje kruipt een dief niet zo gemakkelijk naar binnen. Het met zorg gemaakte traliewerk maakt het hem al helemaal onmogelijk. Nuttig en versierend tegelijk.

49.

Een juweeltje is dit ronde raampje met het fraaie stukje smeedwerk bij de voordeur. Prachtig!

50.

De minigrenspaal geeft een typisch Baarlese grenssituatie aan. De benedenverdieping is Nederlands. De bovenverdieping is Belgisch. Vandaar de twee voordeuren. Dit kan alleen in Baarle! Waarom staat er 1198 op dat grenspaal?

51.

We richten onze aandacht nog even op het huis met de lekkere broodjes. De gevel zit vol met gedetailleerd en knap metselwerk. De metselaar maakte hier en daar heel mooie reliëfs. Dit is toch puur vakwerk!

52.

We steken de Nieuwstraat over. Tegen de gevel van het gebouw waar lange tijd het VVV-kantoor huisde (vroegere huishoudschool), vinden we drie bordjes die aan de toeristische functie herinneren. Welke talen herkent u?

53.

Op hetzelfde 'Plaza Nueva' ziet u een heiligenbeeld op een netjes gemetselde sokkel tegen de gevel. Welk symbool heeft hij in zijn rechterhand? Kent u de betekenis daarvan? Ga even de hoek van het gebouw om en u ziet met grote letters op de gevel wie deze heilige is.

54.

De voormalige pastorie heeft een gevelsteen in het portiek. Nu weet u welke pastoor de huis bouwde en in welk jaar.

55.

Een hoog geplaatste gevelsteen geeft interessante informatie. Vader en moeder Koks vermeldden al hun kinderen. Hoeveel zijn dat er?

56.

Het huis op de hoek Nieuwstraat Singel heeft een deftige uitstraling. Die is mede te danken aan de mooi gebogen erkerachtige uitbouw aan de etage.

Hier gaan we de Desiré Geeraertsstraat in.

57. Het restaurant heeft ook een gevelsteen. Die vermeldt dat hier ooit het gobelinmuseum van Desiré Geeraerts gevestigd was. Zijn dochter 'Tante Cory' beheerde het na de dood van de oude wever. Het museum bevatte o.a. een Japanse kamer. Een deel daarvan is te zien in Amalia's Heemhuis (zodra dat weer open gaat tenminste!)